

Från klassrummet till Skolverket **Skrattet som väg till svenskan** Gör en grej of the day
Gradskillnad i ny partikoll Växjö har lyft syvarnas status **Kunglig vetenskap för skolan**

Skolvärlden

UTGES AV LÄRARNAS RIKSFÖRBUND FEBRUARI 2015 NUMMER 2

SKOLDAG *mitt i monsunen*

FLYTANDE KLASSRUM I BANGLADESH
KLARAR ÖVERSVÄMNINGAR OCH KLIMATHOT

Klimatförändringar har ökat problemen med översvämningar. Men de flytande skolorna ger barnen tillgång till skolgång även under de svåraste perioderna.

PÅ FLODEN *är skolan* SÄKER

Översvämningarna i Bangladesh hindrar barn från att gå i skolan. Flytande skolor gör dock livet lättare för både lärare och elever på landsbygden – där klimatet är ett ständigt hot.

TEXT JOHAN AUGUSTIN BILD JONAS GRATZER

FLODEN ATRAI FLYTER långsamt fram genom det lummiga landskapet. Fisknät hänger upphängda över floden, barn leker och tvättar sig i vattnet. De lär sig att simma redan i tidig ålder – det är en förutsättning på landsbygden i Bangladesh, där människor ofta bor i direkt anslutning till floder och vattendrag. Det platta landskapet gör att översvämningar ofta drabbar landet efter monsunen som varar från juni till oktober och ger en av världens högsta medelnederbörder. Det, tillsammans med att havsnivån ständigt stiger genom klimatförändringarna, ger dåliga odds för ett av världens mest folkrika och tätbefolkade länder. Här i nordvästra delen av landet är det Atrai och andra floder som svämmar över. Det sätter käppar i hjulen för att bedriva undervisning på traditionellt sätt, eftersom människor i byarna inte kan ta sig till skolorna.

Det finns emellertid ett sätt att bedriva undervisning även i en vattenvärld som Bangladesh. Det ser vi bevis på lite längre nedströms – där en träbåt ligger fastspänd intill flodbanken. Båten som är tillverkad i en kraftig stålstomme nedtill och i bambu upptill, med solceller på taket, är en flytande skola.

Vid flodbanken ligger den flytande skolan förankrad. Den gassande solen når inte in i det svala klassrummet, men fyller solcellerna på taket med så mycket el att båten kan ha en dator ombord.

DEN PRESSANDE SOLENS strålar når inte in i klassrummet där det är förvånansvärt svalt. Det naturliga ljuset filtreras genom bambuplankorna som bildar fönstren. Läraren Salma Khatun håller på att skriva multiplikationstabellen med en krita på den svarta griffeltavlan. Ryggarna av 28 andraklassare syns framför henne. 14 pojkar och 14 flickor sitter på rad i träbänkar på var sin sida av klassrummet. Eleverna rabblar gemensamt tabellen högt innan det blir dags för nästa ämne som är bengali (det in-

Skoldagarna är korta – bara 2,5 timme.
Men eleverna läser minst lika länge
hemma varje dag, på egen hand.

”Jag jobbar mellan halv nio och elva, sex dagar i veckan. Visst skulle jag kunna ta fler klasser, men jag har ju ett liv hemma också.”

hemska språket). En flicka ställer sig framför klassen och läser en dikt utantill, varvid hela klassen upprepar meningarna. De kommer även att ha engelska och bildkunskap innan skoldagen är slut klockan elva. Kort skoldag kan tyckas, men eleverna kan räkna med att spendera minst lika lång tid med läxor i hemmet som de två och en halv timmarna i skolbänken.

Den korta arbetsdagen passar Salma Khatun, som annars är hemmafru, perfekt.

– Jag jobbar mellan halv nio och elva, sex dagar i veckan (alla dagar utom fredag som är muslimsk helgdag). Visst skulle jag kunna ta fler klasser, men jag har ju ett liv hemma också, säger Salma, som är gift och har en sjuårig son i byn Vildohar Purbapara – ett stenkast från arbetsplatsen.

SALMA ÄR BERÄTTIGAD att undervisa till och med årskurs nio och har arbetat som lärare här i tio år. Engelska är favoritämnet och även om de landbaserade statliga skolorna ”sammanlagt skulle kunna ge fler arbetstimmar” så trivs Salma utmärkt med sitt jobb i den flytande skolan.

– Från mitt hus hör jag när barnen går till skolan på morgonen, så jobbet passar mig perfekt!

Lönen på omkring 250 kronor i månaden beskriver hon som bra.

– Jag klarar mig på lönen, och jag jobbar ju bara två och en halv timme om dagen.

EN AV ELEVERNA i klassrummet är Sharmin Khatun, 7 år (Khatun är ett vanligt efternamn i Bangladesh). Hon bor i en by lite längre bort och åker båt till skolan varje morgon. Idén med flytande skolor tycker Sharmin är bra – för då ”kommer man alltid till skolan även när det är översvämningar”.

– Då spelar det ingen roll hur högt vattnet i floden är, säger hon och pekar på markeringar längs flodbädden som är i höjd med odlingarna intill floden, och som visar hur högt flödet gick i somras.

Sharmin trivs bra i skolan, och favoritämnet är bengali. Efter grundskolan kommer hon att plugga vidare till läkare.

– Jag vill ge tillbaka till mitt land och hjälpa våra människor.

SUPRAKASH PAUL BLICKAR ut över floden och han ser nöjd ut. Den långa träbåten skär snabbt fram genom vattnet och motorljudet är det enda som stör den vackra naturbilden. Han är programansvarig för organisationen Shidhulai Swanirvar

HALVA BEFOLKNINGEN ÄR ANALFABETER

BANGLADESH har omkring 165 miljoner invånare med 1,2 procents årlig befolkningsökning. 1 200 invånare per kvadratkilometer gör landet, som är en tredjedel så stort som Sverige till ytan, till ett av de mest befolkningstäta områdena på jorden.

De flesta barn börjar i skolan och skolgången från 6–16 år är obligatorisk, men många hoppar av efter några år. Även om stora ansträngningar har gjorts inom utbildningssektorn på senare år så släpar befolkningen efter – nära hälften är analfabeter. En något större andel män än kvinnor kan läsa och skriva, och andelen är större i städerna än på landsbygden. Statliga skolor är kostnadsfria för alla barn i Bangladesh, likaså Shidhulai Swanirvar Sangsthas flytande skolor – där även fria skolböcker ingår i undervisningen.

Sangsthas skolprojekt i de två distrikten Natore och Pabna i nordvästra Bangladesh. Projektet innefattar 22 skolbåtar och några flytande bibliotek. Skolorna har 66 lärare anställda som i sin tur undervisar 1 800 elever. Suprakash Paul har arbetat med organisationen sedan starten för tolv år sedan och sett att de många översvämningarna, främst under monsunsäsongen, gjort det ohållbart att enbart bedriva konventionell skolgång i området.

och har en utbildning på mellan tio och fjorton år bakom sig. De 22 skolbåtarna har tre klasser var om dagen (där varje klass varar i 45 minuter), vilket sammanlagt blir 66 klasser utlagda på lika många lärare. Ingångslönen på 150 kronor i månaden höjs varje år – för att efter tio år fördubblas. De flesta lärarna är mellan 20 och 40 år, och går i pension vid 60.

– De har en bra lön – för ett arbete som är tre timmar om dagen. Många

”Vi ser det som ett fint arbete som kräver bra personer. Kvinnor har ofta bättre hand med barn, så därför anställer vi bara kvinnor.”

– De statliga skolorna på land hamnar under vatten när översvämningarna kommer, berättar han och ger exempel på 2007 och 2009 som båda var år med kraftiga översvämningar.

– Då kan inte eleverna gå till skolan och det drabbar landet negativt.

I Bangladesh räknas lärare som ett högstatusyrke, och Shidhulai Swanirvar Sangstha anställer enbart kvinnliga lärare.

– Vi ser det som ett fint arbete som kräver bra personer. Kvinnor har ofta bättre hand med barn, så därför anställer vi bara kvinnor, berättar Suprakash.

En lärare håller i samtliga ämnen,

har dessutom andra jobb vid sidan av, fortsätter Suprakash.

MED ETT ALLT mer oförutsägbart klimat är det fler entreprenörer som på senare tid har kopierat idén och startat flytande skolor i Bangladesh. Vi befinner oss i november, och trots att det så här års ska vara kyligt i norra Bangladesh är det fortfarande långt över den normala temperaturen.

– Säsongerna kommer inte som de ska längre, säger Suprakash när vi närmar oss ett flytande bibliotek ett stycke längre nedströms.

Nazma Khatun, 30 år, hjälper till att

iordningställa biblioteket på morgnarna. Hennes klass med årskurs två-elever börjar först efter lunch – på en skolbåt i närheten. Hon har arbetat som lärare i sex år och föredrar flytande skolor framför de konventionella.

– Här finns datorer som jag gillar att arbeta med. Det finns inga datorer på de statliga skolorna, klagör Nazma.

Även hon bor i närheten, vilket passar bra i valet av arbetsplats.

– Jag tar hand om mina egna barn på morgonen, går till biblioteket och håller sedan i min klass klockan 13–16.

Eftersom en av Nazmas döttrar går i klassen, gäller det att hålla isär det privata och undervisningen.

– I huset är hon min dotter, och i skolan är hon elev precis som alla andra, säger Nazma bestämt.

BIBLIOTEKET HAR MÅNGA bokhyllor fyllda med litteratur – av såväl inhemska författare som utländska. Några killar och tjejer i blandade åldrar bläddrar i böckerna, men intresset vid datorskärmarna verkar vara ännu större. Mojibur Rahman, 35, har lärt ut datorkunskap i tio år. Han arbetar heltid i biblioteket, där han tidigare var volontär. Här hjälper han elever och andra som vill förbättra sina datorkunskaper i Photoshop, internet, Excel, Word och presentationer i Powerpoint.

– Vi befinner oss i en avlägsen del av landet. Det är oftast bara biblioteken som har datorer – hit kan människor gå för att öva, berättar han.

EN SOM HAR kommit hit för att lära sig mer om datorer är Raihan Kabir, 17 år. Eftersom de statliga skolorna saknar datorer tar han sig hit. Han läser på högskola i staden Rajshahi, och målet är att arbeta på bank. Raihans familj kommer från en by i närheten och de senaste åren har han regelbundet kommit till det flytande biblioteket.

– Jag håller på att lära mig Excel nu. Roligast är att surfa på nätet helt klart, säger han och skiner upp i ett brett leende.

Båtar fullastade med rissäckar tuffar förbi på den brunfärgade floden. I en by som ligger intill biblioteksbåten, omgiven av tät grönska, är det som om tiden stått still i hundra år. Här blir det tydligt vad de flytande skolorna har för betydelse. Shek Ali Mandal är med sina 65 år byns äldste. Han har aldrig gått i skolan eftersom det inte fanns sådana i närheten när han var ung. Dagens flytande skolor ser han som något positivt.

– De är bra för oss. Skolorna fungerar under översvämningar, och våra barn har alltid nära till utbildning, avslutar Shek Ali Mandal. ■

FLYTANDE SKOLOR

SHIDHULAI SWANIRVAR SANGSTHA

startade 2002 och får ekonomiskt stöd av FN. De har i dag 54 båtar i nordvästra Bangladesh. Båtarna fungerar som skolor, bibliotek, hälsokliniker och möteslokaler – utrustade med trådlöst internet. Inspirationen till de flytande skolorna fick grundaren Mohammed Rezwan (bilden) på Filippinerna – ett annat land omgivet av vatten.

Båtarna ger upp emot 100 000 människor utbildning samt upplysning om mänskliga rättigheter, klimatförändringar och nya odlingssätt. Organisationens huvuduppgift är att lyfta regionens invånare ur fattigdom genom utbildning.

I årskurs 1 och 2 lär sig barnen bengali, matematik och bildkunskap. I årskurs 3 tillkommer samhällsvetenskap, allmänvetenskap, musik och religion. Från årskurs 6 och uppåt är det sammanlagt tio ämnen på schemat.

